

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput IV. Juramentum promissorium ficto animo factum, est illicitum, est
obligatorium tamen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

mus, dammodo tamen duo alii comites ad-
sint, scilicet iudicium & iustitia. Unde si res
juramento promissa evadat illicita, vel majoris
boni impeditiva, cessat juramenti obliga-
tio: quia tunc materiae juramenti deest iusti-
& secundum Aug. relatum cap. si aliquid
22. q. 4. juramentum non est servandum,
quando vergit in deteriorem exitum. Quod
contingit quoties materia juramenti est illici-
ta, vel majoris boni impeditiva. Hoc tamen
non contingit dum quis, post juratam ma-
trimonii promissionem (sub impleta ex parte
alterius conditione copulae) vult ingredi
Religionem, nisi consentiat illa, cui promi-
sit: neque enim majus bonum invenitur, ubi
proximo damnum ac praedudicium inferitur.
Ceterum qui jurat se facturum rem per se il-
licitam, duplex peccatum committit. Pri-
mum irreverentiae, seu profanationis nominis
Dei, qui quodammodo redditur fideiussor
& obles iniquitatis (quam ob causam jurame-
ntum de perpetrando veniali peccato mor-
tale peccatum est, prout docet Marchantius
Tribunalis Sacramentalis to. 2. tract. 3. tit. 9.
q. 2. reg. 2.) Secundum est voluntatis pra-
vae aliquid inique agendi.

17 Dicendum 3°. quod in materiis à matri-
monio distinctis juramentum promissorium,
etsi metu gravi injustè extortum, obligat, si
res promissa honestè praestari queat, & promi-
tens habuerit intentionem se obligandi. Ita
S. Thomas q. 89. a. 7. ad 3. & q. 98. a. 3.
ad 1. Unde si latroni, metu coactus, promi-
sisti sub juramento pecuniam, teneris dare,
nisi tibi per legitimam potestatem juramenti
obligatio relaxetur: quia, ut dicit S. Doctor
citato art. 7. ad 3. in juramento quod quis co-
actus facit, duplex est obligatio: una quidem,
quae obligatur homini cui aliquid promittit, &
talis obligatio tollitur per coactionem: quia il-
le qui vim intulit hoc meretur, ut ei promi-
sum non servetur. Alia autem est obligatio,
quae quis Deo obligatur, ut impleat quod per
nomen ejus promissit, & talis obligatio non tol-
litur in foro conscientiae: quia magis debet dam-
num temporale sustinere, quam juramentum
violare; coactio namque non aufert juramen-
to promissorio vim obligandi ad implendum
illud quod licitè fieri potest. Et ideo si ali-
quis non impleat quod coactus juravit, ni-
hilominus perjurium incurrit, & mortaliter
peccat. Potest tamen (inquit S. Doctor) in
iudicio repetere quod solvit, vel Praelato de-
nunciare, juramentumque dispensationem & re-
laxationem petere, non obstante quod contra-
rium juraverit. Quia juramentum non de-
nunciandi esset contra justitiam publicam, a-
deoque vergeret in deteriorem exitum. Su-
per juramento verò non petendi dispensatio-
nem, potest petere dispensationem, & tunc
dispensationem super juramento solvendi pro-
missum petere. Ex dictis

18 Sequitur primò, eum qui juravit se redi-
turum in carcerem, quamvis injuriosum,
Tom. II.

obligari ad redeundum, licet sciat se injustè
plectendum. Ita Sylvester verbo *juramentum*
4. q. 26. Cajetanus hic q. 89. art. 7. ad 4. Sotus
lib. 7. q. 1. art. 3. Tolet. lib. 4. c. 22. contra
Navarr. c. 12. n. 18. quia cum illa promi-
sio fuerit prudenter facta (utpote sine qua
non obtinisset exitum ad componendas res
suas) ejus (utpote rei prudenter promissae)
executio est licita, adeoque servanda, si fue-
rit juramento firmata, ne Deus falsus testis
efficiatur, quae foret injuria magna in talem
ac tantam Majestatem. Quae etiam ratione qui
juravit ultas solvere, licet injuriosè exactas,
solvere teneretur, cap. *debitores* de usuris.

Sequitur secundò, juramentum per omnia 19
non sequi naturam actus juramento firmati:
quia promissio metu injusto extorta, arbitrio
promittentis revocari potest, ut passim do-
cent Theologi, & aperte innuit S. Doctor
suprà; secus si fuerit juramento firmata. Ju-
ramentum ergo quoad firmitatem non sequi-
tur naturam actus jurati, sed solum quoad
conditiones tacitas, & alias limitationes, quas
actus juratus habet ex jure, consuetudine, vel
contrahentium mente.

Sequitur tertio, non esse per omnia rationem 20
eamdem voti & juramenti: quia juramentum
non debet necessariò esse de meliori bono, sed
sufficit esse de eo quod licitè praestari potest;
adeoque potest esse de re indifferenti, quan-
do est in favorem alterius: quia in juramen-
to solum attenditur an executio sit licita, &
promissario commoda. In voto autem spe-
ctatur, an executio sit Deo gratior, quam
ejus omisso.

CAPUT IV.

*Juramentum promissorium ficto animo factum
illicitum est, est obligatorium tamen.*

Tripliciter contingere potest hujusmodi 21
fictio. 1°. si quis exterius juret sine ani-
mo jurandi. 2°. si juret animo jurandi, non
tamen se obligandi. 3°. si juret sine animo
implendi.

Dicendum 1°. juramentum sine animo ju- 22
randi esse intrinsecè malum, & nullà causà
licitum. Est S. Thomae in 3. dist. 39. & 2.
2. q. 89. a. 7. sicut & S. Bonaventurae, Richar-
di, Cajetani, Soti, Covarruviae, & aliorum
communiter contra Tamburinum l. 3. in De-
cal. c. 3. §. 2. dicentem: certum esse, jurare sine
animo jurandi, non esse licitum sine causa, li-
citur esse cum causa.

Sed hoc posterius dictum Gonet in discep- 23
tatione de opinione probabili fol. 154. meritò
pronuntiat improbabile. 1°. quia mendacium
est intrinsecè malum, & nullà causà, etiam
vitandae mortis, licitum, ut habetur cap.
super eo de usuris, & tradunt Aug. in lib. de
mend. Euseb. lib. 5. praeparationis evangelicae
cap. 5. S. Thomas 2. 2. q. 110. a. 3. Sed jura-
mentum sine jurandi animo foris praestitum
est mendacium: utpote cui aperte convenit
definitio mendacii, locutio contra mentem:

ergo, &c. 2°. Dei nomen & testimonium in vanum assumere est intrinsecè malum; sed jurare sine animo jurandi, est Dei nomen & testimonium in vanum assumere: cum non sit assumere illud ad finem propter quem debet assumi; scilicet ad firmendam veritatem & sinceritatem, sed ad fallendum & decipiendum, quo nihil vanius. 3°. finem principalem juramenti, ejusque fructum & securitatem evertere, est intrinsecè malum. Sed jurando sine animo jurandi hoc ipsum fit: quia finis principalis juramenti, est firmare veritatem & sinceritatem, quâ deficiente, deficit fructus ejus & securitas. Unde nisi teneantur homines gravi obligatione ad habendam sinceram intentionem cum jurant, prorsus evertitur juramenti fructus & securitas, ut bene Suarez, inde concludens, quod hæc est gravis obligatio proveniens ex intrinseca ratione juramenti, reverentiaque divini nominis & testimonii; cuius proinde transgressio est peccatum ex suo genere mortale.

4°. denique exterius dicere verba blasphemie in Deum, sine intentione blasphemandi, est intrinsecè malum, prout etiam intrinsecè malus est exterior cultus idolorum, sine animo colendi (quod Marcellinus Papa fertur egisse:) ergo similiter juramentum falsum, exterius factum sine animo jurandi, est intrinsecè malum; nec minus mortale peccatum, quam illa blasphemia, vel idololatria externa: sicut enim externum cultum applicare idolo est notabilis Dei inhonoratio; ita divinum testimonium applicare mendacio.

23 Quid si juramentum, sine animo jurandi, factum extra iudicium & contractum, non sit falsum? Illud à mortali excusant Sanchez lib. 3. Decalogi cap. 6. Bonacina, Lessius, &c. quia Deus tunc non videtur graviter inhonorari: cum in veri testem assumatur, & proximus non lædi supponatur. Sed cum finis principalis juramenti sit non solum firmare veritatem, sed & sinceritatem, probabilius videtur oppositum, maxime quando juramentum non est extortum vi, fraude, vel dolo ejus cui fit. Tunc enim maxime servanda est juramenti sinceritas, ne tollatur ejus securitas.

Unde in iudiciis & contractibus ficta juramenta ne citati quidem Doctores à mortali excusant: quia importantia iudiciorum & contractuum, & reverentia divini nominis in juramentis ibi præstitis sub gravi obligatione exigunt sinceritatem, sicut & in iudiciis obedientiam non fictam ad legitimum præceptum iudicis.

42 Dicendum 2°. certum esse, quod juramentum sine animo jurandi in foro externo obligat; in foro vero interno licet non obliget in quantum juramentum internum (quia reverà non est juramentum internum) videtur tamen obligare vi juramenti externi, ob reverentiam divini testimonii exterius assumpti; quod non solum in vanum exterius assu-

mitur, dum fide assumitur, sed etiam dum res juramento promissa non servatur. Unde ex juramento externo nascitur obligatio, non ratione intentionis obligandi (ut in contractibus) sed ex natura rei ob reverentiam divini nominis & testimonii, ut dictum est, innuereque videtur S. Thomas q. 89. a. 7. ad 4. ubi docet, juramentum dolo non extortum obligare secundum intentionem & sanum intellectum, non jurantis, sed ejus cui fit juramentum: *Quando (inquit) non est eadem jurantis intentio, & ejus cui jurat, debet juramentum servari secundum sanum intellectum ejus cui juramentum præstatur.* Unde Iud. lib. 2. de sum. bono cap. 29. dicit: *Quicumque arte verborum quis juret; Deus tamen, quibus conscientie testis est, ita hoc accipit, sicut ille, cui juratur, intelligit. Et quod hoc intelligatur de dolo juramento (quale est juramentum fictum) patet per id quod subdit: duplitter tenui fit, quod & nomen Dei in vanum assumit, & proximum dolo caput.* Itaque fit juratarius dolum non adhibeat, jurans obligatur secundum intentionem juratarii. Unde Gregorius dicit 21. Moral. 1. *Humanæ aures talia verba nostra judicant, qualia foris sonant: divina vero iudicia talia foris audiunt, qualia ex intus proferruntur.*

Dicendum 3°. juramentum cum animo jurandi, sed sine animo se obligandi, esse obligatorium: quia obligatio inseparabilis est à juramento promissorio, facto cum intentione jurandi; nec est in potestate hominis efficere ut sit tale juramentum, & non sit obligatorium: quia obligatio ex natura rei sequitur ex tali juramento, prout a fortiori colligitur ex dictis conclusionibus præcedentibus. Ita Cajetanus art. 1. Sotus lib. 8. q. 1. a. 1. Becan. hic q. 4. contra Sylvest. & alios apud ipsum.

Dicendum 4°. juramentum animo jurandi, sed sine animo implendi factum, esse obligatorium, sicut votum factum animo vendendi, sed sine animo implendi. Et idem est in contractibus, in quibus animus non satisfaciendi non tollit obligationem.

Denique ut materiam præsentem verbo concludam, perjurus est, quisquis juramenti verba dolose profert; absque animo jurandi, vel se obligandi, vel implendi quod promissum est. Quid enim perjurium est, nisi mendacium juramento firmatum? Constat vero eos mentiri, qui juramenti verba profecerunt, & jurare, vel se obligare, vel promissum servare nolunt. Mendacium ergo juramento confirmant. Unde propositio ista: *Cum causa licita est jurare sine animo jurandi, si res sit levis, si ve gravis, ab Innocentio XI. jure damnata est.* Eandemque propositionem, sicut & duas sequentes: *Qui jurandi intentionem non habet, licet falso juret, non pejerat, etsi alio crimine tenetur, pater mendacii alicujus. Qui jurat cum intentione non se obligandi, non obligatur ex vi juramenti.* Clerus

Gallicanus in generali Conventu anni 1700. declaravit temerarias, scandalosas, perniciosas, bona fidei illudentes, & Decalogo contrarias.

CAPUT V.

Prorsus illicitus est restrictio purè mentalium usus, nec ulla de causa licitus in iuramentis, nisi nec in iudiciis, contractibus, nec in ulla humana conversatione.

- 28 Sanchez l. 3. in Decal. c. 6. *Possunt (inquit) absque mendacio verba usurpari, licet ex sua significatione non sint ambigua, nec eum sensum verum admittant ex se, nec ex circumstantiis occurrentibus, sed tamen sensum verum reddant ex aliquo mente profertus reventio, quodcumque illud sit, ut si quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus, vel propria sponte, sive recreationis causa, sive quocumque alio sine iure, se non fecisse aliquid quod reverà fecit, intelligendo intra se aliud ab eo distinctum, quod non fecit, vel aliam diem, vel quodvis aliud additum, reverà non mentitur, nea pejerat, sed tantum non dicit veritatem determinatam, quam audientes concipiunt, & verba in se significant, sed aliam veritatem disparatam. Ita ille, addens, quod causa utendi his amphibologis est quoties id necessarium, aut utile est ad salutem corporis, honorem, res familiares tenendas, vel ad quemlibet alium virtutis actum, ita ut veritatis occultatio censetur tunc expeditio & studiosa. Et quæ non inde deducit? Audiat & obstupescat Orbis.*
- 29 Nam ibidem n. 29. deducit 1°. quod mercator probabilem habens opinionem de iusta taxatione pretii mercis alicujus, falso eam pondere vendere possit, ad istam injuriam sibi compensandam. Et à Judice de eo postea interrogatus, sub restrictione mentali jurare, quod nec supra taxam vendiderit, nec falso usus fuerit pondere. Id etiam post ipsum docet Escobar tr. I. exam. 3. n. 34.
- 30 2°. n. 24. quod testis non juridicè interrogatus super crimine commisso in oculis ipsis, respondere possit, & jurare, se nescire, subintelligendo, ut tibi dicam. Quod & asserit de teste juridicè interrogato, si ex confessa veritate prævideat sibi damnum.
- 31 3°. n. 29. quod testis, vel reus, bonâ fide Judici testatus vel confessus de crimine, si animadvertat quod absque ista confessione vel testificatione crimen non esset sufficienter probatum, tam iste, quam ille, sub mentali restrictione jurare possit, crimen ab ipso non esse commissum, seque mentitum fuisse illud testificando, vel confitendo.
- 32 4°. ibidem, quod reus juridicè interrogatus de homicidio quod commisit, jurare possit se non commisisse (subintelligendo criminose) si crimen istud per circumstantiam aliquam excusare possit, v. g. per ignorantiam facti, per sui defensionem, &c.
- 33 5°. num. 30. quod juridicè interrogatus

super veris indicis homicidii, v. g. an non tali horâ tranierit per locum ubi commissum fuit, id negare possit, si homicidium ipse non commiserit.

6°. num. 31. quod qui cessit foro, partemque bonorum suorum subduxit, ut habeat unde non mendicatò vivat; à Judice interrogatus, jurare possit, se nihil subduxisse; idemque facere possint testes, in creditorum damnum, dummodò sciant ipsum solum subduxisse necessaria ad non mendicatò vivendum.

7°. num. 32. quod mutuarius, à quo mutuum ante tempus repetitur, vel qui non est restituendo, sub mentali restrictione jurare possit, se mutuum non accepisse.

8°. num. 33. quod qui spondit se daturum puellam, si probabiliter credat se ad id non teneri, coram Judice jurare possit, se non spondidisse.

9°. ibidem, quod Clericus, vel alius, qui probabiliter putat se non debere gabellam, vel non debere tantam, jurare possit se non habere mercem illi gabellæ obnoxiam, tamen reverà habeat.

10°. num. 34. quod suffragium habentes nominandi ad officium quodpiam, quibus per Statuta vetitum est colloquium vel accessus ad aspirantium aliquem, jurare possint se ab accessu & colloquio abstinuisse, licet non abstinerint, dummodò non accesserint, &c. animo permittendi se subornari.

11°. num. 36. quod creditor, cui perluta est pars magna summæ in Chirographo specificatæ, interrogatus, an tota summa ipsi debita sit, nihilque ex ea acceperit, jurare possit, totam illam summam sibi debitam esse, nihilque de ea se recepisse, si quantum recepit, tantumdem ab eodem ipsi absque Chirographo debitum sit, dummodò nemini per hoc auferatur præferentia hypothecæ.

12°. num. 37. & 38. quod dum per vim jurare quispiam compellitur, se daturum pecuniæ summam, quam non debet, uti possit mentali restrictione & æquivocatione, ut non teneatur; vel usurpare verba purè materialiter, nullam ipsis dando significationem; atque hoc pacto eximere se ab obligatione, tamen præsentibus inde scandalizari contingat. Quia ipsum credere debent ab obligatione exemptum restrictionis mentalis beneficio.

13°. num. 39. quod qui cogitur jurare, se desponsaturum puellam, ad quam desponsandam se non credit obligatum, id jurare possit, subintelligendo, si teneor, vel si mihi placitura sit in futurum.

14°. num. 40. quod mulier à marito separata, ob adulterium ipsius sibi notum, jurare possit se ad ipsum redituram (ad absolutionem in articulo mortis obtinendam) etiam si intentionem non habeat redeundi, subintelligendo, si ad id teneor.

15°. num. 41. quod is à quo pecuniarium mutuum petitur, ad quod præstandum non teneretur, jurare possit, se pecuniam non